

ks. Grzegorz Siedlarz SCJ
Piotr Woś
Michał Chodkowski

PODSTAWOWE WIADOMOŚCI DOTYCZĄCE SZAT LITURGICZNYCH

Szaty liturgiczne to formalny strój osób pełniących poszczególne funkcje w liturgii. Mają na celu określenie i zaznaczenie funkcji osoby jej noszącej. W zgromadzeniu liturgicznym różnorodność szat jest znakiem zewnętrznym różnych funkcji wynikających z różnych stopni święceń i postug liturgicznych (OWMR 297).

KAPA		<p>Kapa to szata liturgiczna, używana przez kapłana w czasie sprawowania uroczystej liturgii poza Mszą Świętą, jak chrzest, błogosławieństwo Najświętszym Sakramentem, czy wspólnotowa Liturgia Godzin.</p> <p>Jest to rodzaj długiej peleryny sięgającej stóp, zapinanej pod szyją. Zakłada się ją na komżę lub albę oraz stulę. Jej kolor jest uzależniony od sprawowanej czynności lub koloru oficjum.</p>
KOMŻA		<p>Komża - szata liturgiczna w Kościele katolickim; skrócona alba o szerokich rękawach. Może być stosowana we wszystkich czynnościach liturgicznych, dla których nie zastrzeżono wyraźnie alby. Jest ona podstawowym strojem ministrantów, ale także kapłanów, którzy nie odprawiają Mszy Świętej, a w niej uczestniczą (np. udzielają Komunii lub zbierają na ofiarę). Jest białego koloru, co oznacza czystość serca i ducha.</p>

WELON		<p>Welon to szata liturgiczna nakładana na ramiona podczas przenoszenia lub błogosławienia Najświętszym Sakramentem lub posługi przy mitrze lub pastorałe (<i>insygniarze</i>).</p>
ALBA		<p>Alba to długa, biała szata liturgiczna, noszona przez księży pod ornatem, a także przez lektorów i szafarzy. Alba jest szatą o długich, dość szerokich rękawach, sięgającą do kostek, wywodzącą się ze starożytnej tuniki. Pierwotnie sporządzana z lnu, współcześnie również z innych tkanin szlachetnych.</p> <p>(po lewej - alba zwykła, po prawej - biskupia)</p>
STUŁA		<p>Stuła to szata liturgiczna w odpowiednim kolorze liturgicznym oznaczająca oznakę władzy kapłańskiej. Kapłan nosi stułę przewieszoną przez szyję, natomiast diakon nosi stułę przewieszoną przez ramię.</p>

ORNAT		<p>Ornat jest to wierzchnia szata liturgiczna zakładana przez kapłana do sprawowania Mszy Świętej. Ponieważ ornat ubiera się na wszystkie inne szaty, dlatego w obrzędach święceń uchodził zawsze za symbol miłości pokrywającej grzechy. Ornat jest wykonywany we wszystkich kolorach liturgicznych.</p>
DALMATYKA		<p>Dalmatyka to szata liturgiczna diakonów. Ma postać krótkiej, luźnej tuniki z rozciętymi bokami, szerokimi i krótkimi rękawami spiętymi pod pachami. Na ogół jest wykonywana we wszystkich kolorach liturgicznych. Oznacza zaszczyt i honor diakona, usługującego Chrystusowi Eucharystycznemu.</p>
CINGULUM		<p>Cingulum to gruby sznur z frędzlami na obu końcach, używany przez kapłanów oraz szafarzy i lektorów jako element stroju liturgicznego. Służy do przewiązania w pasie alby. Przewiązanie cingulum oznacza gotowość do służby.</p>

SUTANNA		<p>Sutanna jest to stój duchownych. Długa, sięgająca do kostek suknia z niskim, stojącym kołnierzykiem zapinana na rząd guzików. Duchowni noszą różne sutanny w zależności od stopnia lub przynależności do zgromadzenia. Kapłani noszą sutanny czarne, biskupi fioletowe, kardynałowie purpurowe, papież białą. Strojem zakonników jest habit charakterystyczny dla danego zakonu. Strojem zakonnym Księża Sercanów w Polsce jest czarna sutanna przepasana kordonem (czarnym sznurem).</p>
PIUSKA		<p>Piuska to mała, okrągła czapeczka noszona przez wyższych stopniem duchownych na szczycie głowy. Biskupi i arcybiskupi noszą piuskę koloru fioletowego, kardynałowie koloru czerwonego, natomiast papież koloru białego.</p>

SZATY I INSYGNIA BISKUPIE

Insignia biskupie (pontyfikalia) to inaczej oznaki władzy biskupiej, jaka została biskupowi nadana przez papieża. Do insygniów biskupich zaliczamy: mitrę, pastorał, pektorał, pierścień oraz piuskę.

MITRA		<p>Mitra to wysokie nakrycie głowy i znak godności chrześcijańskich dostojników kościelnych, noszone podczas pełnienia czynności liturgicznych. Mitra jest nakryciem głowy biskupów (także niektórych opatów), noszonym podczas uroczystych nabożeństw, a najczęściej w czasie Mszy Świętej. Jeżeli mitra jest niedekorowana, nazywa się infułą i noszą ją także niektórzy księża.</p>
PASTORAŁ		<p>Pastorał to długa, zdobiona laska o ślimakowato zwiniętym zakończeniu. Pierwotnie był to krótki, zakrzywiony kij służący do podpierania się. Jest to atrybut biskupów, arcybiskupów i kardynałów. Pastorał papieski zwany też „ferula” jest zakończony krzyżem.</p>

PALIUSZ		<p>Paliusz jest białą, wełnianą taśmą zakładaną na ramiona i opuszczoną końcami z przodu i tyłu noszącego, ozdobioną równoramiennymi krzyżami. Noszony jest wyłącznie jako element stroju liturgicznego mający podkreślić funkcję i władzę biskupa metropolity w zgromadzeniu oraz jego łączność ze Stolicą Apostolską.</p>
PEKTORAŁ		<p>Pektorał to krzyż biskupi wywodzący się od krzyży noszonych na piersi, w których znajdowały się relikwie świętych. Jego noszenie jest obowiązkowe i stanowi tradycyjną oznakę sakry biskupiej w czasie liturgii. Dziś nie zawierają one świętych relikwii.</p>

Ponadto obowiązuje znajomość stroju ministranckiego, w którego skład wchodzi dodatkowo pelerynki oraz "sutanka" ministrancka.

Zagadnienia dodatkowe:

manipularz, tiara, pierścień, pektorał

Literatura dodatkowa:

1. <http://www.ministranci.archidiecezja.katowice.pl/liturgia,szaty-liturgiczne>